

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Lemańska (przewodniczący)

SSN Janusz Niczyporuk (sprawozdawca)

Jarosław Gałkiewicz (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z wniosku P.K.

z udziałem J.K, P.K.

o sporządzenie nowego aktu urodzenia dziecka

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 9 kwietnia 2025 r.

skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie z 23 listopada 2021 r., sygn. [...]

- 1. uchyla zaskarżone postanowienie w całości i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania;**
- 2. znosi wzajemnie koszty postępowania ze skargi nadzwyczajnej.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Warszawie VI Wydział Cywilny Rodzinny Odwoławczy Sekcja rodzinna II-instancyjna (dalej również: „Sąd Okręgowy”) postanowieniem z 23 listopada 2021 r., [...] (dalej: „postanowienie” lub „zaskarżone postanowienie” w sprawie z wniosku P.K. (dalej również: „wnioskodawca”) z udziałem J.K. i P.K. o sporządzenie nowego aktu urodzenia dziecka na skutek apelacji wnioskodawcy na

postanowienie Sądu Rejonowego w Piasecznie z 15 czerwca 2021 r., [...] postanowił oddalić apelację.

Postanowienie Sądu Okręgowego zostało wydane w następującym stanie faktycznym. Sąd Rejonowy w Piasecznie postanowieniem z 15 czerwca 2021 r., [...] (dalej: „postanowienie Sądu Rejonowego”) z wniosku P.K. z udziałem J.K. o sporządzenie nowego aktu urodzenia dziecka, oddalił przedmiotowy wniosek. Apelację od powyższego orzeczenia złożył wnioskodawca, zaskarżając postanowienie Sądu Rejonowego w całości. Wnioskodawca podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 67 ust. 1 ustawy z 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1378 z późn. zm.; dalej: „p.a.s.c.”), poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że brak było podstaw do sporządzenia nowego aktu urodzenia z uwagi na fakt, że orzeczenie w tym przedmiocie może być wydane w orzeczeniu kończącym postępowanie w przedmiocie zaprzeczenia ojcostwa. W ocenie wnioskodawcy prawidłowa wykładnia przepisu powinna prowadzić do wniosku, że z art. 67 ust. 1 p.a.s.c. wynika, że w momencie wydania postanowienia o sporządzeniu nowego aktu urodzenia, obalenie domniemania ojcostwa musi być już prawomocne, co skutkuje tym, że o sporządzeniu nowego aktu urodzenia sąd nie tylko może, ale i musi orzec w odrębnym postępowaniu. Na podstawie powyższego zarzutu wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości i wydanie postanowienia o sporządzeniu nowego aktu urodzenia dla małoletniej M.K. (dalej: „małoletnia”).

Rozpoznając apelację wnioskodawcy Sąd Okręgowy wyjaśnił, że należało ją uznać za bezzasadną. Analiza akt sprawy doprowadziła bowiem ten Sąd do wniosków, że zaskarżone postanowienie było zgodne z prawem. Sąd Okręgowy podzielił następnie i przyjął za własne ustalenia i oceny Sądu Rejonowego wyjaśniając, że Sąd ten dokonał prawidłowej wykładni przepisów prawa, tj. art. 67 ust. 1 p.a.s.c., który stanowi, że w przypadku obalenia domniemania ojcostwa męża matki sporządza się nowy akt urodzenia, jeśli sąd opiekuńczy tak postanowi. W ocenie Sądu Okręgowego użyte przez ustawodawcę wyrażenie „w przypadku obalenia domniemania ojcostwa” nie oznacza, że rozstrzygnięcie o sporządzeniu nowego aktu urodzenia jest możliwe dopiero po prawomocnym zakończeniu

sprawy o zaprzeczenie ojcostwa. Sąd Okręgowy nie zgodził się z argumentacją wnioskodawcy, że przytoczony przepis stanowi niezależną podstawę orzeczniczą w sprawach o sporządzenie nowego aktu urodzenia i postanowienie o sporządzeniu nowego aktu urodzenia może zostać wydane jedynie wówczas, gdy obalenie domniemania ojcostwa jest już prawomocnie orzeczone. Zdaniem Sądu Okręgowego, w uzasadnieniu projektu p.a.s.c., ustawodawca wyjaśnił kierunek proponowanych zmian wskazując, że „W formie wzmianek dodatkowych będą dołączane do aktu informacje o uznaniu ojcostwa lub sądowym ustaleniu ojcostwa w przypadku gdy uznanie nastąpiło po sporządzeniu aktu urodzenia oraz w przypadku ustalenia bezskuteczności uznania ojcostwa w zakresie danych wynikających z orzeczenia sądu, a także informacje o zaprzeczeniu ojcostwa męża matki, gdy sąd nie postanowił o sporządzeniu nowego aktu urodzenia lub zgonu (art. 65 i art. 66 ust. 3 projektu ustawy). Uwzględniając, iż przyjęty system wzmianek dodatkowych dołączanych do aktów stanu cywilnego powoduje, że w odpisie zupełnym aktu urodzenia, stanowiącym powtórzenie treści aktu, będzie ujawniona informacja o zmianach w zakresie filiacji dziecka, a zwłaszcza obalenia domniemania ojcostwa męża matki, co jest kwestionowane z perspektywy zabezpieczenia właściwych standardów ochrony danych osobowych, regulacje ustawy w sposób tożsamy do przysposobienia dopuszczają sporządzanie nowego aktu urodzenia dziecka w sprawach związanych z zaprzeczeniem ojcostwa, o ile sąd opiekuńczy tak postanowi, a także przyjmują analogiczne ograniczenia w zakresie udostępniania dotychczasowego aktu urodzenia (art. 66 projektu ustawy)” (*druk sejmowy 2620*). Zdaniem Sądu Okręgowego, intencją ustawodawcy była dopuszczalność sporządzenia nowego aktu urodzenia, ale w sprawach związanych z zaprzeczeniem ojcostwa i o ile sąd opiekuńczy tak postanowił.

Sąd Okręgowy wyjaśnił w świetle powyższego, że nie sposób było przyjąć, że dopiero po prawomocnym zakończeniu sprawy o zaprzeczenie ojcostwa sąd powinien w osobnym postępowaniu rozstrzygnąć w przedmiocie sporządzenia nowego aktu urodzenia. Przeciwno takiemu pogładowi przemawiało dodatkowo w ocenie Sądu Okręgowego zastrzeżenie ustawodawcy, że w sprawach związanych z zaprzeczeniem ojcostwa regulacje p.a.s.c. dopuszczają możliwość sporządzenia nowego aktu urodzenia w sposób tożsamy do przysposobienia. Fakultatywne

sporządzenie aktu urodzenia w przedmiocie przysposobienia jest zaś uregulowane w art. 72 ust. 2 p.a.s.c., wedle którego na wniosek przysposabiającego, za zgodą przysposobionego, który ukończył lat 13, albo na wniosek przysposobionego, za zgodą przysposabiającego, sąd opiekuńczy może postanowić o sporządzeniu dla przysposobionego nowego aktu urodzenia (przepisy art. 118 § 2 i 3 k.r.o. stosuje się). Zdaniem Sądu Okręgowego nie można zatem było uznać, że postanowienie o sporządzeniu nowego aktu urodzenia dziecka w związku z zaprzeczeniem ojcostwa powinno zostać wydane w osobnym postępowaniu aniżeli w postępowaniu o zaprzeczenie ojcostwa. Nadto, gdyby postanowienie o sporządzeniu nowego aktu urodzenia miało następować po wydaniu prawomocnego orzeczenia w przedmiocie zaprzeczenia ojcostwa, nie byłby wówczas zasadny ust. 3 art. 67 p.a.s.c., który stanowi, że jeżeli sąd nie postanowił o sporządzeniu nowego aktu urodzenia, do aktu urodzenia dołącza się wzmiankę dodatkową w zakresie danych wynikających z orzeczenia sądu. Należało się zatem przychylić zdaniem Sądu Okręgowego do stanowiska wyrażonego w nauce, że o tym, czy kierownik urzędu stanu cywilnego ma w takiej sytuacji sporządzić nowy akt, decyduje sąd w orzeczeniu dotyczącym obalenia ojcostwa dziecka (D. Sorbian, [w:] I. Basior, A. Czajkowska, Sorbian, Prawo o aktach stanu cywilnego z komentarzem. Przepisy wykonawcze i związkowe oraz wzory dokumentów, Warszawa 2015). Sąd Okręgowy podkreślił następnie, że jeśli w toku postępowania o zaprzeczenie ojcostwa materiał dowodowy zmierzał do tego, że należało obalić domniemane ojcostwa, to sąd takie rozstrzygnięcie wydaje i jednocześnie może postanowić o sporządzeniu nowego aktu urodzenia dziecka. Jeśli materiał dowodowy nie daje takich podstaw sąd oddali powództwo. Obalenie następuje po przeprowadzeniu postępowania i udowodnieniu przez stronę faktu, z którego wywodzi skutki prawne.

Odnosząc się do powyższego Sąd Okręgowy nie zgodził się z wnioskodawcą, że użyte przez ustawodawcę wyrażenie „w przypadku obalenia domniemania ojcostwa” może być rozumiane wyłącznie jako prawomocne orzeczenie. Natomiast orzeczenie nieprawomocne w przedmiocie obalenia domniemania ojcostwa i jednocześnie postanawiające o sporządzeniu nowego aktu urodzenia dziecka wywoła skutki w sferze aktów stanu cywilnego dopiero po uprawomocnieniu. W ocenie Sądu Okręgowego zgodnie z art. 4 ust. 1 p.a.s.c. sądy

przekazują urzędom stanu cywilnego odpisy prawomocnych orzeczeń stanowiących podstawę sporządzenia aktu stanu cywilnego lub mających wpływ na treść lub ważność aktu stanu cywilnego wraz z adnotacją o dacie uprawomocnienia się tych orzeczeń, w terminie 7 dni od dnia jego uprawomocnienia. Tym samym zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy wywiódł prawidłowe wnioski, że o sporządzeniu nowego aktu urodzenia dziecka rozstrzyga sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie w przedmiocie zaprzeczenia ojcostwa. Sąd Okręgowy zważył również, że matka dziecka w toku postępowania o zaprzeczenie ojcostwa była uprawniona do zgłoszenia wniosku o sporządzenie nowego aktu urodzenia dziecka. Sąd Okręgowy nie zgodził się więc z zarzutami i zaprezentowaną na ich poparcie argumentacją. Sąd Okręgowy nie uznał też stanowiska, że relacja orzeczenia o sporządzeniu nowego aktu urodzenia do orzeczenia o zaprzeczeniu ojcostwa tego dziecka ma charakter następcości. Zdaniem tego Sądu zasadnym jest twierdzenie, że orzeczenie uwzględniające powództwo o zaprzeczenie ojcostwa i orzeczenie o sporządzenie nowego aktu urodzenia musi być prawomocne, aby wywołało skutki w sferze kształtowania treści aktu stanu cywilnego, ale nie wynika to z następcości. Przechodząc do konkluzji, Sąd Okręgowy mając na uwadze przytoczone rozważania uznał apelację za bezzasadną.

Pismem datowanym na 26 kwietnia 2024 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę nadzwyczajną od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie VI Wydział Cywilny Rodzinny Odwoławczy Sekcja rodzinna z [...], [...] w sprawie z wniosku P.K. z udziałem J.K. i P.K. o sporządzenie nowego aktu urodzenia dziecka. Rzecznik Praw Obywatelskich na podstawie art. 89 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 622 z późn. zm., dalej: „u.SN”) zaskarżył powyższe postanowienie w całości, zarzucając na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN naruszenie art. 67 ust. 1 p.a.s.c. oraz art. 18, art. 30, art. 47 oraz art. 51 ust. 1 i 4 Konstytucji RP.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich zgodnie z art. 89 § 1 u.SN wniesiona przez niego w niniejszej sprawie skarga nadzwyczajna jest konieczna dla zapewnienia praworządności i sprawiedliwości społecznej, poprzez konieczność zapewnienia małoletniej prawa do ochrony jej życia prywatnego, poprzez sporządzenie nowego aktu urodzenia z ujawnionym ojcem biologicznym, a

wnioskodawcy prawa do realizacji rodzicielstwa, ochrony życia prywatnego i informacji o prawdziwym biologicznym pochodzeniu jego córki i tym samym ujawnieniu go w akcie urodzenia jako jedynej jej ojca, co zostało odebrane wskutek wadliwego orzeczenia Sądu Okręgowego. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich Sąd Okręgowy stosujący prawo, wadliwie interpretując przepis naruszył zaufanie obywateli do demokratycznego państwa prawa.

Biorąc pod uwagę powyższe Rzecznik Praw Obywatelskich stwierdził, że zaskarżone postanowienie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia, w konsekwencji czego na podstawie art. 91 § 1 u.SN wniósł o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowego do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nadzwyczajna zasługuje na uwzględnienie, albowiem zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie VI Wydział Cywilny Rodzinny Odwoławczy Sekcja rodzinna II-instancyjna z [...], [...] nie odpowiada prawu.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że u.SN przewiduje ściśle określony krąg podmiotów uprawnionych do jej wniesienia (art. 89 § 2 u.SN). Wniesienie skargi nadzwyczajnej jest dopuszczalne w terminie 5 lat od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, a jeżeli od orzeczenia została wniesiona kasacja albo skarga kasacyjna - w terminie roku od dnia ich rozpoznania (art. 89 § 3 u.SN). Uprawnienie do wniesienia skargi nadzwyczajnej przysługuje, jeżeli zaskarżone orzeczenie nie może być zmienione lub uchylone w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia (art. 89 § 1 u.SN). Przechodząc do oceny ustawowych przesłanek dopuszczalności wniesienia przez Rzecznika Praw Obywatelskich skargi nadzwyczajnej należy stwierdzić, że przedmiotowe orzeczenie zostało wydane przez sąd powszechny i jest prawomocne. Natomiast w świetle art. 89 § 3 u.SN, należałoby uznać, że środek zaskarżenia został wniesiony do Sądu Najwyższego przed upływem ustawowego terminu.

W ocenie Sądu Najwyższego, postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie VI Wydział Cywilny Rodzinny Odwoławczy Sekcja rodzinna

II-instancyjna z [...], [...] może być wyeliminowane z obrotu prawnego jedynie w drodze skargi nadzwyczajnej. W badanej sprawie Sąd Najwyższy nie dostrzega możliwości uchylenia tego wyroku w drodze skargi o wznowienie postępowania (art. 401 pkt 2 k.p.c.).

Zgodnie z art. 89 § 1 u.SN, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojkowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile: orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP, lub orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Skarga nadzwyczajna stanowi instytucję prawną zaliczaną do nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Ustawodawca przyjął, że celem skargi nadzwyczajnej jest eliminowanie z obrotu prawnego wadliwych orzeczeń sądowych, które nie spełniają podstawowych standardów, w szczególności zostały wydane w oparciu o nieprawidłowo zrekonstruowane normy prawne lub ustalenia sądu są sprzeczne z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, nawet w przypadku, gdy są już prawomocne (uzasadnienie projektu ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, druk sejmowy VIII kadencji nr 2003).

Orzekanie w ramach skargi nadzwyczajnej ma jednak charakter wyjątkowy, bowiem możliwość skorygowania prawomocnych orzeczeń uzasadniania jest takim stopniem ich wadliwości, którego nie da się pogodzić z podstawowymi zasadami demokratycznego państwa prawnego, czyniąc je przez to elementarnie niesprawiedliwymi. Na podmiocie wnoszącym skargę nadzwyczajną spoczywa w pierwszej kolejności powinność wykazania zaistnienia w danej sprawie przynajmniej jednego z uchybień wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Zaistnienie tego rodzaju uchybień potwierdza wadliwość zaskarżonego orzeczenia, rodząc jednocześnie obowiązek zbadania, czy wadliwość ta powinna być usunięta ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą

demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Samo zatem zaistnienie przesłanki szczególnej wskazanej w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN nie przesądza automatycznie o konieczności usunięcia z obrotu prawnego zaskarżonego orzeczenia. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że skarga nadzwyczajna nie służy do eliminowania wszystkich wadliwych orzeczeń sądowych, a jedynie tych, które obarczone są wadami o fundamentalnym znaczeniu w świetle zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, które uzasadniają ingerencję w powagę rzeczy osądzonej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 1/19; postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2021 r., I NSNk 5/20; wyrok Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r., I NSNu 2/20).

Zasada demokratycznego państwa prawnego w znaczeniu opisowym jest zbiorem różnych wartości bezpośrednio lub pośrednio wyrażonych w Konstytucji RP, dotyczących prawa, ustroju państwa oraz relacji między państwem a jednostką (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 25 listopada 1997 r., K 26/97). W literaturze wskazuje się, że ustawodawca przyznał pierwszeństwo zasadzie sprawiedliwości, rozumianej jako wydanie orzeczenia wolnego od wad, zgodnego z prawem materialnym i procesowym, a także opartego na prawidłowo zebranych i zweryfikowanym materiale dowodowym. Jednocześnie przewidział mechanizmy mające na celu zabezpieczenie stabilności prawomocnych orzeczeń sądowych w takim zakresie, w jakim jest to do pogodzenia z założeniami skargi nadzwyczajnej (K. Szczucki, *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 458).

Rzecznik Praw Obywatelskich oparł skargę nadzwyczajną na przesłance szczególnej z art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN w postaci naruszenia art. 67 ust. 1 p.a.s.c. oraz art. 18, art. 30, art. 47 i 51 ust. 1 i 4 Konstytucji RP. W tym zakresie Rzecznik Praw Obywatelskich wyjaśnił, że nastąpiło naruszenie godności ojca biologicznego pozbawiając go możliwości ujawnienia siebie po zaprzeczeniu ojcostwa innego mężczyzny, a także godności małoletniej, która na skutek wpisania ojca biologicznego do akt stanu cywilnego w formie wzmianki dodatkowej, zmuszana jest do poznania informacji o procesie o zaprzeczenie ojcostwa i przez to, świadomości „toczenia walki” o jej prawdziwe pochodzenie, znajdujące się pod szczególną ochroną prawną rodzicielstwa, prawa do ochrony prawnej życia

prywatnego oraz rodzinnego, prawa do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą, co związane jest także z realizacją wskazanej wyżej ochrony prawa do prywatności wnioskodawcy oraz oddalenie żądania o sporządzenie nowego aktu urodzenia w odrębnym postępowaniu.

Odnosząc się do powyższego Sąd Najwyższy wyjaśnia najpierw, że aby naruszenie prawa materialnego mogło stanowić skuteczną podstawę skargi nadzwyczajnej, musi mieć ono charakter „rażący”, przy czym należy mieć na uwadze, że „rażące” naruszenie prawa jest czym innym niż „oczywiste” naruszenie prawa, czyli widoczne dla przeciętnego prawnika *prima facie*, bez konieczności wnikliwej analizy. Na tle skargi nadzwyczajnej ocena tego, czy doszło do „rażącego” naruszenia prawa jest uzależniona od: wagi naruszonej normy, tj. jej pozycji w hierarchii norm prawnych, stopnia (istotności) jej naruszenia, skutków naruszenia dla stron postępowania. Naruszenie prawa materialnego może przybrać postać jego błędnej wykładni albo niewłaściwego zastosowania. Stosowanie prawa materialnego przez sąd wyraża się rozstrzygnięciem w określony sposób o poddanej mu pod osąd sprawie, w której podmiot prawa, wobec naruszenia albo zagrożenia jego sfery prawnej, poszukuje ochrony dla przedstawionego w piśmie wszczynającym postępowanie roszczenia.

Błędne zastosowanie normy prawa materialnego polega na błędzie w subsumpcji, tj. niewłaściwym podciągnięciu konkretnego stanu faktycznego pod hipotezę normy prawnej, która z tego przypisu wynika. Konsekwencją błędu w subsumpcji jest z kolei takie ukształtowanie wydanym w sprawie orzeczeniem sytuacji prawnej strony, które jest wadliwe, tj. niezgodne z relewantnymi normami prawa materialnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 97/20). Należy przy tym zaznaczyć, że wskazane postacie naruszenia prawa materialnego nie są rozłączne, albowiem błędna wykładnia określonego przepisu z zasady zawsze będzie skutkować jego niewłaściwym zastosowaniem. W realiach niniejszej sprawy Rzecznik Praw Obywatelskich podnosząc zarzut naruszenia art. 67 ust. 1 p.a.s.c. oraz wymienionych w tym punkcie petitum skargi nadzwyczajnej art. 18, art. 30, art. 47 i 51 ust. 1 i 4 Konstytucji RP nie powołał na rażący charakter tego naruszenia, który powinien wyrażać się w niewłaściwym ich zastosowaniu.

Skoro art. 67 ust. 1 p.a.s.c. był przedmiotem wykładni dokonanej przez Sąd Najwyższy w uchwale z 7 grudnia 2021 r., III CZP 67/20, to brak jest możliwości podniesienia w tym zakresie zarzutu rażącego naruszenia powołanego przepisu prawa, dlatego ze wskazanych wyżej przyczyn podniesiony przez Rzecznika Praw Obywatelskich zarzut należy uznać za nietrafny.

Natomiast należy za trafny uznać zarzut Rzecznika Praw Obywatelskich odnośnie do naruszenia art. 18, art. 30, art. 47 i 51 ust. 1 i 4 Konstytucji RP w zw. z art. 67 ust. 1 p.a.s.c. Przechodząc do oceny przesłanki szczególnej w tym kontekście trzeba stwierdzić, że zagadnienie ochrony rodzicielstwa, zasada dobra dziecka czy prawo do życia prywatnego i rodzinnego podlegają szczególnej ochronie w świetle przepisów krajowych i międzynarodowych. Konstytucja RP nie zawiera zamkniętego katalogu zasad prawa rodzinnego, określa jedynie ramowe uregulowania, które stanowią kierunek wykładni rozwiązań prawnych przyjętych w ustawie z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. 2020, poz. 1359; dalej: k.r.o.) (C. Kowalski, *Założenia prawa rodzinnego w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] *Prawo rodzinne w dobie przemian*, (red.) P. Kasprzyk, P. Wiśniewski, Lublin 2009, s. 42-43).

Zgodnie z art. 18 Konstytucji RP małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną Rzeczypospolitej Polskiej. Konstytucja RP nie definiuje pojęcia „rodzicielstwo”. Warunkiem skuteczności konstytucyjnej ochrony rodzicielstwa, jest prawo rodziców do jego ustalenia (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z: 28 kwietnia 2003 r., K 18/02; 16 lipca 2007 r., SK 61/06). Zasada dobra dziecka, wyrażona w szczególności w art. 72 ust. 1 Konstytucji RP stanowi fundamentalną zasadę obowiązującą w prawie rodzinnym. Przepisy Konstytucji RP nie przewidują wprost prawa do ustalenia pochodzenia małoletniego dziecka na podstawie więzi biologicznej. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że „zasada dobra dziecka wyrażająca prymat więzi opartych na rzeczywistym pochodzeniu biologicznym wyraża więc jedynie dominującą tendencję, co nie wyklucza, że w pewnych warunkach i okolicznościach dobro dziecka nie będzie wymagało odwołania się do innych przesłanek kształtowania relacji rodzinnych, w ramach których to właśnie interes dziecka przeważa nad interesem rodziców biologicznych i będzie wymagał

ochrony stosunków rodzinnych opartych na istnieniu innego typu więzi niż więź biologiczna (...). Zatem co do zasady, stosunki prawnorodzinne powinny być kształtowane na podstawie rzeczywistych więzi biologicznych. Natomiast prawidłowe ustalenie stanu cywilnego małoletniego dziecka ma „zasadnicze znaczenie zarówno dla ochrony jego interesów niemajątkowych (prawo do własnej tożsamości biologicznej, istnienie więzi osobistej z rodzicem naturalnym i jego rodziną), jak i majątkowych (alimentacja, dziedziczenie)” (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 28 kwietnia 2003 r., K 18/02). W myśl art. 7 Konwencji o prawach dziecka (Dz. U. 1991 Nr 120, poz. 526) od momentu urodzenia małoletnie dziecko ma prawo do poznania swoich rodziców i pozostawania pod ich opieką. Dalej art. 8 nakłada na Państwa-Strony obowiązek podjęcia działań mających na celu poszanowanie prawa dziecka do zachowania jego tożsamości, w tym obywatelstwa, nazwiska, stosunków rodzinnych zgodnych z prawem, z wyłączeniem bezprawnych ingerencji. W przypadku, gdy dziecko zostało bezprawnie pozbawione części lub wszystkich elementów swojej tożsamości, Państwo jest zobowiązane do zapewnienia właściwej pomocy i ochrony, w celu jak najszybszego przywrócenia jego tożsamości.

Jeżeli chodzi o naruszenie art. 30 Konstytucji RP, który stanowi, że przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela oraz, że jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych, podobnie jak naruszenie art. 51 Konstytucji RP o prawie do nieujawniania informacji o sobie, to wolno to oczywiście sprowadzić do naruszenia godności ojca biologicznego pozbawiając go możliwości ujawnienia siebie po zaprzeczeniu ojcostwa innemu mężczyźnie, a także godności małoletniej, która na skutek wpisania ojca biologicznego do akt stanu cywilnego w formie wzmianki dodatkowej, zmuszana jest do poznania informacji o procesie o zaprzeczenie ojcostwa i przez to, świadomości „toczenia walki” o jej prawdziwe pochodzenie, znajdujące się pod szczególną ochroną prawną rodzicielstwa, prawa do ochrony prawnej życia prywatnego oraz rodzinnego, prawa do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą, co związane jest także z realizacją wskazanej wyżej

ochrony prawa do prywatności wnioskodawcy oraz oddalenie żądania o sporządzenie nowego aktu urodzenia w odrębnym postępowaniu.

Konstytucyjne prawo do ochrony prawnej życia prywatnego i rodzinnego, wyrażone w art. 47 Konstytucji RP, znajduje również swoje uzasadnienie w przepisach prawa międzynarodowego. W świetle art. 8 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji. W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPCz) przyjmuje się, że prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego obejmuje w szczególności prawo do tożsamości i osobistego rozwoju, prawo do ustalenia szczegółów swojej tożsamości jako istoty ludzkiej oraz uzyskania odpowiednich informacji w tym zakresie (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 28 kwietnia 2003 r., K 18/02 i przywołane tam wyroki ETPCz z: 6 lutego 2001 r. w sprawie Bensaid przeciwko Wielkiej Brytanii, pkt 47, nr 44599/98; 28 stycznia 2003 r. w sprawie Peck przeciwko Wielkiej Brytanii, pkt 57, nr 44647/98; 7 lutego 2002 r. w sprawie Mikulić przeciwko Chorwacji, pkt 54, nr 53176/99; 13 lutego 2003 r. w sprawie Odievre przeciwko Francji, pkt 29, nr 42326/98; 30 maja 2006 r. w sprawie Ebru i Çolak przeciwko Turcji, pkt 83, nr 60176/00).

Przechodząc do oceny przesłanki ogólnej skargi nadzwyczajnej należy stwierdzić, że do podstawowych zasad wywodzonych z zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP) należy zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, a także bezpieczeństwa prawnego jednostki. Sąd Okręgowy wydając zaskarżone postanowienie bez przeprowadzenia wnikliwego postępowania dowodowego, wyłączenie na podstawie zeznań matki małoletniego dziecka nie wywiązał się z konstytucyjnych obowiązków. W konsekwencji pozbawił małoletnią prawa do uzyskania pewności co do biologicznego pochodzenia, a wnioskodawcę prawa do ustalenia więzów pokrewieństwa zgodnie ze stanem rzeczywistym. Wszystkie te uchybienia doprowadziły zdaniem Sądu Najwyższego pozbawiły małoletnią oraz wnioskodawcę właściwej ochrony sądowej, przez co doszło do naruszenia podstawowych zasad i gwarancji konstytucyjnych, składających się na klauzulę demokratycznego państwa prawa, a mających swoje umocowanie w art. 2

Konstytucji RP. W ocenie Sądu Najwyższego uchylenie zaskarżonego postanowienie jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 91 § 1 u.SN, uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie VI Wydział Cywilny Rodzinny Odwoławczy Sekcja rodzinna II-instancyjna. O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie z art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN.

[r.g.]